

Onderzoeksplan Nulmeting Steenwijkerland

Dementievriendelijke samenleving

Studenten: *Alice Barends & Williene Kaptein*

Begeleidend docent: *Gerda Brummel*

Opdrachtgever: *Gemeente Steenwijkerland*

Opleiding: *HBO-V*

Leerjaar: *2017/2018*

Klas: *MinOZ*

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Hoofdstuk 1: Kernbepaling.....	4
Demografische gegevens	4
Hoofdstuk 2: Methode	11
Hoofdstuk 3: Interview	12
Bibliografie	13
Bijlagen	14
Bijlage 1: Onderzoekschema focusgroep	14

Inleiding

Voor u ligt een onderzoeksplan. De opdracht vanuit de gemeente was het uitvoeren van een onderdeel van een onderzoek. De gemeente Steenwijkerland wil dementievriendelijker worden. Door middel van onderzoek wil zij, samen met het Netwerk Dementie Steenwijkerland, weten wat het huidige kennisniveau en mate van bewustzijn over mensen met dementie in haar gemeente is.

De opdracht houdt in dat er een kernbepaling en een methodiek opgesteld moeten worden om de nulmeting te kunnen uitvoeren.

Wij zijn twee hbo-v studenten die de minor ouderenzorg volgen op Hogeschool Viaa. Voor deze minor moet een centrale praktijk opdracht uitgevoerd worden. Deze praktijk opdracht voeren wij uit bij de gemeente Steenwijkerland.

Het verslag is verdeeld in drie hoofdstukken. In hoofdstuk 1 kunt u de kernbepaling vinden. In hoofdstuk 2 de methode en ten slotte in hoofdstuk 3 de interviews. De onderzoeksvraag van dit verslag vindt u hieronder.

De onderzoeksvraag voor dit verslag is:

Hoe kan de nulmeting het beste uitgevoerd worden voor het creëren van een dementievriendelijke samenleving in de gemeente Steenwijkerland?

Als er vragen zijn over dit onderzoeksplan of over hoe de nulmeting moet uitgevoerd worden kan er contact gezocht worden met de studenten.

Alice Barends: a.barends@viaa.nl

Williene Kaptein: w.kaptein@viaa.nl

Hoofdstuk 1: Kernbepaling

Als eerste is er uitgezocht welke kern het meest representatief is in de gemeente Steenwijkerland. Dit noemen we de kernbepaling. De gemeente Steenwijkerland bestaat uit 33 kernen. De kernen zijn gekoppeld aan postcodes.

Het is belangrijk dat de kern een gemiddelde is voor de gehele gemeente. Om representatief te zijn voor het onderzoek moet de kern aan een aantal eisen voldoen.

Uit de kernbepaling is als representatieve kern Blokzijl gekomen. Dit is gedaan door een gemiddelde te nemen van het aantal inwoners, grijze druk en de aanwezige faciliteiten in de verschillende kernen. De gegevens zijn verkregen door te kijken naar de demografische gegevens van de gemeente (Databank Overijssel, 2018). Ook hebben we gebruik gemaakt van de online gemeente- telefoongids die beide te vinden zijn op het internet (Telefoongids, 2018), (Gemeentegids Steenwijkerland, 2018). Er is gekeken waar een kern aan moet voldoen: aantal inwoners, aantal verzorging, verpleeghuizen, ziekenhuizen, winkels, apotheek, brandweer, politie, verenigingen, kerken, basisscholen, huisartsen, bibliotheken en een wijkcentra. Dit is van belang om te zien of de activiteiten uit het Plan van aanpak Dementievriendelijke samenleving van het Netwerk Dementie Steenwijkerland effect hebben.

Demografische gegevens

Tabel Inwoners Steenwijkerland: 43.448 (in 2017) 43.219 (in 2015)

Postcode	Kernen	8331	Steenwijk
8372	Baarlo	8333	Steenwijk ZuidOost
8336	Baars	8341	Steenwijkerwold
8342	Basse	8334	Tuk
8066	Belt-Schutsloot	8325	Vollenhove
8373	Blankenham	7946	Wanneperveen/Brederwiede
8356	Blokzijl	8363	Wetering
8346	De Bult	8338	Willemsoord
8332	De Meenten	8335	Witte Paarden
8337	De Pol	8343	Zuidveen
8347	Eesveen		
8355	Giethoorn		
8361	IJsselham/Oldemarkt		
8377	Kalenberg		
8345	Kallenkote		
8374	Kuinre		
8339	Maryenkampen		
8362	Nederland		
8375	Oldemarkt		
8344	Onna		
8376	Ossenzijl		
8378	Paasloo		
8371	Scheerwolde		
8326	St Jans klooster/Heetveld		
8331	Steenwijk		

Tabel 2 Aantal inwoners

Postcode	Kernen	Aantal inwoners	Gemiddelde
7946	Wanneperveen/Brederwiede	1.640	
8066	Belt-Schutsloot	570	
8325	Vollenhove	4.160	
8326	St Jansklooster/Heetveld	2.430	
8331	Steenwijk	10.410	
8332	De Meenten	6.030	
8333	Steenwijk ZuidOost	460	
8334	Tuk	1.895	
8335	Witte Paarden	205	
8336	Baars	85	
8337	De Pol	185	
8338	Willemsoord	840	
8339	Maryenkampen	165	
8341	Steenwijkerwold	1.920	
8342	Basse	270	
8343	Zuidveen	605	
8344	Onna	295	
8345	Kallenkote	315	
8346	De Bult	280	
8347	Eesveen	595	
8355	Giethoorn	2.740	
8356	Blokzijl	1.360	
8361	IJsselham/Oldemarkt	70	
8362	Nederland	15	
8363	Wetering	165	
8371	Scheerwolde	505	
8372	Baarlo	40	
8373	Blankenham	330	
8374	Kuinre	950	
8375	Oldemarkt	2.530	
8376	Ossenzijl	545	
8377	Kalenberg	215	
8378	Paasloo	390	
	43.448:33= 1.317	43.219:33=1.309	1.310

Groen: ligt het dichtst bij het gemiddelde

Geel: redelijk dichtbij het gemiddelde

Tabel 3 Grijs druk

Postcode	Kernen	Grijs druk (65+ als % 15 t/m 64 jaar)
7946	Wanneperveen/Brederwiede	38,1
8066	Belt-Schutsloot	26,9
8325	Vollenhove	30,4
8326	St Jans klooster/Heetveld	25,2
8331	Steenwijk	42,6
8332	De Meenten	23,4
8333	Steenwijk ZuidOost	5,5
8334	Tuk	30,8
8335	Witte Paarden	28,6
8336	Baars	50,0
8337	De Pol	20,0
8338	Willemsoord	29,2
8339	Maryenkampen	15,0
8341	Steenwijkerwold	38,6
8342	Basse	19,4
8343	Zuidveen	22,6
8344	Onna	33,3
8345	Kallenkote	31,7
8346	De Bult	31,6
8347	Eesveen	24,7
8355	Giethoorn	41,7
8356	Blokzijl	40,7
8361	IJsselham/Oldemarkt	0,0
8362	Nederland	0,0
8363	Wetering	50,0
8371	Scheerwolde	27,3
8372	Baarlo	100,0
8373	Blankenham	23,9
8374	Kuinre	22,6
8375	Oldemarkt	38,7
8376	Ossenzijl	39,4
8377	Kalenberg	29,0
8378	Paasloo	32,0
	Steenwijkerland	33,1

Groen: ligt het dichtst bij het gemiddelde

Geel: redelijk dichtbij het gemiddelde

Tabel 4 Percentage volwassen dat mantelzorg geeft

Wijk nummer	Naam wijk	Aantal %
00	Stad-Steenwijk	12
02	Oldemarkt	12
03	Kalenberg	14
04	Kuinre	12
05	Blankenham	12
06	Scheerwolde	12
07	Vollenhove	12
08	Sint Jansklooster	12
09	Heetveld	13
10	Belt-Schutsloot	12
11	Wanneperveen	12
12	Dinxterveen	12
13	Giethoorn-Zuid	12
14	Giethoorn-Noord	13
15	Dwarsgracht	14
16	Blokzijl	12

Tabel 5 aantal basisscholen, voorgezet onderwijs, apotheken, huisartsen, tandartsen

Postcode	Kernen	Aantal basisscholen (bijzonder)	Aantal basisscholen	Voorgezet onderwijs	Apotheek	Huisartsen	Tandartsen
8372	Baarlo						
8336	Baars						
8342	Basse						
8066	Belt-Schutsloot	1					
8373	Blankenham						
8356	Blokzijl	1	1			1	1
8346	De Bult						
8332	De Meenten	1	1				
8337	De Pol						
8347	Eesveen		1				
8355	Giethoorn		2			1	
8361	IJsselham/ Oldemarkt						
8377	Kalenberg						
8345	Kallenkote						
8374	Kuinre		1			1	
8339	Maryenkampen						
8362	Nederland						
8375	Oldemarkt	1	1			1	
8344	Onna						
8376	Ossenzijl	1					

8378	Paasloo						
8371	Scheerwolde		1				
8326	St Jansklooster/ Heetveld	2					
8331	Steenwijk	6	2	3	2	5	3
8333	Steenwijk ZuidOost						
8341	Steenwijkerwol d	2	1				
8334	Tuk	1				1	1
8325	Vollenhove	1	1			1	1
7946	Wanneperveen/ Brederwiede	1	1				
8363	Wetering						
8338	Willemsoord		1				
8335	Witte Paarden						
8343	Zuidveen						

Tabel 6 aantal Buurt-, dorps- en wijkcentra en aantal supermarkten

Postcode	Kernen	Aantal Buurt-, dorps- en wijkcentra organisaties	Aantal Supermarkten
8372	Baarlo		1
8336	Baars		
8342	Basse		
8066	Belt-Schutsloot		1
8373	Blankenham	1	
8356	Blokzijl		1
8346	De Bult	1	
8332	De Meenten	1	1
8337	De Pol		
8347	Eesveen		
8355	Giethoorn	1	1
8361	IJsselham/ Oldemarkt		
8377	Kalenberg		
8345	Kallenkote		
8374	Kuinre	1	1
8339	Maryenkampen	1	
8362	Nederland		
8375	Oldemarkt		1
8344	Onna		
8376	Ossenzijl		1
8378	Paasloo		

8371	Scheerwolde		
8326	St Jans klooster/ Heetveld	1	1
8331	Steenwijk	5	2
8333	Steenwijk ZuidOost		
8341	Steenwijkerwold		1
8334	Tuk	2	1
8325	Vollenhove		1
7946	Wanneperveen/Brede rwiende		
8363	Wetering		
8338	Willemsoord		
8335	Witte Paarden		
8343	Zuidveen	1	

Tabel 7 Aantal verzorgingshuizen, verpleeghuizen en ziekenhuizen

Postcode	Kernen	<u>Verzorgings- huizen</u>	<u>Verpleeg- huizen</u>	<u>Zieken- huizen</u>	Combinatie	<u>Service- flats</u>	<u>Dag- behandeling</u>	<u>Aanleun- woningen</u>
7946	Wanneperveen/Brederwiede	0	0	0	0	0	0	0
8066	Belt-Schutsloot	0	0	0	0	0	0	0
8325	Vollenhove	1	0	0	0	0	10	100
8326	St Jans klooster/Heetveld	0	0	0	0	0	0	0
8331	Steenwijk	1	0	0	1	0	14	138
8332	De Meenten	0	0	0	0	1	0	0
8333	Steenwijk ZuidOost	0	0	0	0	0	0	0
8334	Tuk	0	0	0	0	0	0	0
8335	Witte Paarden	0	0	0	0	0	0	0
8336	Baars	0	0	0	0	0	0	0
8337	De Pol	0	0	0	0	0	0	0
8338	Willemsoord	0	0	0	0	0	0	0
8339	Maryenkampen	0	0	0	0	0	0	0
8341	Steenwijkerwold	0	0	0	0	0	0	0
8342	Basse	0	0	0	0	0	0	0
8343	Zuidveen	0	0	0	0	0	0	0
8344	Onna	0	0	0	0	0	0	0
8345	Kallenkote	0	0	0	0	0	0	0
8346	De Bult	0	0	0	0	0	0	0
8347	Eesveen	0	0	0	0	0	0	0
8355	Giethoorn	1	0	0	0	0	0	35
8356	Blokzijl	0	0	0	0	0	0	0

8361	IJsselham/Oldemarkt	0	0	0	0	0	0	0
8362	Nederland	0	0	0	0	0	0	0
8363	Wetering	0	0	0	0	0	0	0
8371	Scheerwolde	0	0	0	0	0	0	0
8372	Baarlo	0	0	0	0	0	0	0
8373	Blankenham	0	0	0	0	0	0	0
8374	Kuinre	0	0	0	0	0	0	0
8375	Oldemarkt	1	0	0	0	0	0	0
8376	Ossenzijl	0	0	0	0	0	0	0
8377	Kalenberg	0	0	0	0	0	0	0
8378	Paasloo	0	0	0	0	0	0	0

Rood: kernen met verzorgingshuis, verpleeghuis of aanleunwoningen

Hoofdstuk 2: Methode

In dit hoofdstuk wordt beschreven volgens welke onderzoeksmethode de nulmeting (in het vervolgonderzoek) uitgevoerd dient te worden.

Onderzoeksvraag:

Wat weten de inwoners van Steenwijkerland over mensen met dementie?

Er is gewerkt vanuit een open onderzoeksvraag, daarom is dit een kwalitatief onderzoek (Baarda, 2015). De gekozen methode voor dataverzameling is een kwalitatieve survey. In een kwalitatief survey worden gegevens verzameld door open interviews bij een steekproef van leden uit een bepaalde populatie. Met zo'n reeks interviews, meestal aangeduid als een kwalitatief survey, wordt inzicht verkregen in verschillen en overeenkomsten tussen de respondenten inzake het onderzoeksonderwerp. De kwalitatieve ondervraging vindt plaats onder een aantal inwoners uit de populatie. Daarbij wordt rekening gehouden met de verscheidenheid die in de populatie bestaat (Migchelbrink, 2016).

In de kwalitatieve ondervraging zal gewerkt worden gewerkt met focusgroepen. De uitwerking van deze focusgroep kunt u vinden in hoofdstuk 3.

De focusgroep is bewust zo ongestructureerd en open mogelijk. Er is geen sturing op antwoordinhoud en de antwoordmogelijkheden liggen niet van tevoren vast, zoals bij de afname van een gestructureerde vragenlijst.

Bij de focusgroep is er bewust ruimte voor de respondent om in eigen woorden gedachten, opvattingen, gevoelens, ervaringen en ambities te vertellen. Hierdoor kan daadwerkelijk inzicht verkregen worden in het eigen verhaal en de eigen belevingswereld van de deelnemer.

Er worden drie startvragen gesteld door de focusgroepleiders. De verdere vragen vloeien in het verloop van het gesprek voort. Via het tonen van interesse, het doorvragen en het vragen om verduidelijking spelen de focusgroepleiders in op de situatie en stimuleren zij de voortgang van het gesprek.

Tijdens de focusgroep zijn de deelnemers zo veel mogelijk aan het woord. De focusgroepleiders brengen zelf inhoudelijk zo weinig mogelijk in, zij sturen niet op inhoud (Migchelbrink, 2016).

Hoofdstuk 3: Interview

Er wordt gewerkt met een doelgerichte steekproef. Bij het maken van deze steekproef is goed gekeken naar verschillende kenmerken van de groep. De focusgroep bestaat uit ongeveer zes tot acht personen of meer. Tijdens de focusgroep worden er open vragen gesteld aan de hand van een aantal topics. Ook worden er stellingen ingebracht waar de deelnemers als antwoord een cijfer van één tot tien moeten geven. Ze moeten hun gegeven cijfer toelichten. De deelnemers mogen eerst even nadenken over hun antwoord door het op te schrijven op papier. Het houden van de focusgroepen wordt gehouden totdat een verzadiging is bereikt. Bij elke focusgroep zijn er andere deelnemers aanwezig. Er wordt een interviewschema gemaakt als instrument die de interviewers kunnen gaan gebruiken (Baarda B. , 2015). Het interview schema is te vinden in Bijlage 1: Onderzoekschema Focusgroep.

Randvoorwaarden

Door wie: studenten die via de regiocampus bij de gemeente Steenwijkerland terecht komen. De studenten moeten een bepaalde achtergrond hebben als het gaat om het ziektebeeld dementie en gespreksvaardigheden. De studenten die hier het beste bij passen zijn: hbo-v en MWD studenten.

Voor wie: de focusgroep moet gehouden worden met een zo divers mogelijke groep mensen.

Deze groep mensen moet bestaan uit:

1. Huisarts
2. Tandarts
3. Leidinggevende/ caissière uit een supermarkt
4. Apotheker
5. Directeur van een school/ meester of juffrouw
6. Een personeelslid van de ouderenbond
7. Een aantal mantelzorgers
8. Een aantal bewoners uit verschillende leeftijdscategorieën van Blokzijl

Hoe uitvoeren: zie het interviewschema (bijlage 1: onderzoekschema focusgroep).

Vaardigheden onderzoeker: het is belangrijk dat de studenten kennis hebben van het ziektebeeld dementie en gespreksvaardigheden. Kennis van het ziektebeeld dementie is belangrijk zodat ze weten waar de focusgroep over gaat en wat het doel is van het gesprek. Ook moeten zij een korte inleiding geven van het ziektebeeld dementie. De geïnterviewde mensen kunnen vragen gaan stellen over dit ziektebeeld.

Ook is het belangrijk dat de studenten voldoende gespreksvaardigheden hebben omdat ze moeten kunnen doorvragen, een veilige en open sfeer kunnen creëren, open vragen kunnen stellen, inleven, inspelen op gevoelens, duidelijk een tijdslimiet kunnen afspreken en je daar ook aan proberen te houden en het gesprek kunnen samenvatten.

Bibliografie

Baarda. (2007). *Wat is een interview*. Opgeroepen op mei 11, 2018, van Noordhoff:
http://hoadd.noordhoff.nl/sites/7779/_assets/7779d02.pdf

Baarda, B. (2015). *Dit is onderzoek*. Amersfoort: Noordhoff.

Databank. (z.d.). Geraadpleegd op 11 april 2018, van <https://overijssel.databank.nl>

Gemeentegids Steenwijkerland. (2018). Opgeroepen op april 23, 2018, van
https://www.steenwijkerland.nl/Over_Steenwijkerland/Contact/Gemeentegids

Stichting Alzheimer Nederland: afdeling IJssel-Vecht, Zorggroep Noorderboog, Zorggroep Oude en Nieuweland, Mantelzorgnetwerk Steenwijkerland, Dimence, Huisartsen in Steenwijkerland, vertegenwoordigd door Huisartsenpraktijk Tuk, & Gemeente Steenwijkerland. (z.d.). Dementievriendelijke Samenleving Steenwijkerland Plan van aanpak 2017-2019. Geraadpleegd van <http://docplayer.nl/59864567-Dementievriendelijke-samenleving-steenwijkerland.html>

Telefoongids. (2018). Opgeroepen op april 23, 2018, van <https://www.telefoonboek.nl/>

VNG. (2018). Dashbord. Geraadpleegd op 11 april 2018, van
<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/>

Bijlagen

Bijlage 1: Onderzoekschema focusgroep

Interviewschema voor de focusgroepen

Omschrijving plaats en situatie

De focusgroep wordt gehouden in bijvoorbeeld een buurthuis in Blokzijl. Bij elke focusgroep is groepje van ongeveer zes à acht deelnemers aanwezig, dit mag ook meer zijn. Het gesprek mag ongeveer 45-60 minuten duren.

Eerst verwelkomen de leiders van de focusgroep de deelnemers voor hun komst. Voordat er begonnen wordt, bieden de leiders van de focusgroep iedereen een kopje koffie of thee aan. Hierna wordt er kort uitleg geven wat de bedoeling van dit onderzoek is. Ook wordt er uitgelegd hoe de focusgroep in zijn werk gaat. De leiders geven een inleiding over dementie. Ten slotte wordt er verteld dat het gesprek opgenomen gaat worden als bewijsmateriaal voor het onderzoek.

Opstelling

Op de locatie is het wenselijk om met elkaar rond een tafel te zitten tijdens het onderdeel kringgesprek. Dit kan de sfeer meer ontspannend maken. Ook kan iedereen elkaar zo goed zien en op elkaar inspelen tijdens het gesprek. Er staat ook een aparte tafel, hierop liggen sheets. Op deze sheets staan drie startvragen, elke deelnemer moet individueel een antwoord geven op de startvragen. De antwoorden schrijven ze onder de vraag op de sheets. De gegeven antwoorden worden geanalyseerd en besproken in het kringgesprek. Tijdens het kringgesprek leiden de leiders het gesprek in goede lijnen en vragen door. Ook houden zij goed de tijd in de gaten.

Inleiding

Welkom allemaal, bedankt voor jullie komst.

De reden van dit onderzoek is dat de gemeente Steenwijkerland dementievriendelijker wil gaan worden. De gemeente Steenwijkerland wil een gemeente zijn voor iedereen. Een gemeente die aandacht heeft voor kwetsbare inwoners, ook voor mensen met dementie. Een gemeente waarin mensen met dementie zo lang mogelijk thuis kunnen wonen en kunnen participeren in de samenleving. Een gemeente die dementievriendelijk is. In een dementievriendelijke gemeente kunnen mensen goed omgaan met mensen met dementie en hun mantelzorgers. Mensen met dementie worden in een dementievriendelijke samenleving volledig geaccepteerd. Het gaat daarbij om een open houding tegenover mensen met dementie en hun naasten en het bevorderen van integratie van mensen met dementie vanuit de gehele samenleving. Waarin ze iets mogen vergeten. Waarin ze thuisgebracht worden als ze verdwalen. Waarin ze zo lang mogelijk aan het verenigingsleven kunnen deelnemen. Waarin ze zo lang mogelijk meedoen.

Deze focusgroep is een onderdeel van een nulmeting. De gemeente wil graag weten wat de stand van zaken is in de samenleving van Steenwijkerland. Wat is de kennis over dementie en hoe gaan de inwoners van Steenwijkerland hiermee om?

Voor de deelnemers die niet bekend zijn met dementie geven we eerst hierover een korte uitleg: Dementie is een hersenziekte waarbij verschillende functies aangetast worden zoals spreken, lezen enz...

Nu gaan we uitleggen hoe deze focusgroep in zijn werk gaat. Als eerste moeten jullie drie vragen beantwoorden. Deze vragen staan op de sheets. Jouw antwoord moet je onder de vraag op de sheet schrijven. De vragen moeten door iedereen persoonlijk beantwoord worden. Nadat de startvragen beantwoord zijn, worden de vragen in het midden van de grote tafel besproken. Iedereen mag dan hun antwoorden toelichten en met elkaar hierover in discussie gaan.

Afsluiting

Bedankt voor de medewerking aan dit onderzoek.

Materialenlijst

- Opnameapparatuur
- Koffie en thee
- 3 Sheets, één voor elke startvraag
- Stiften voor deelnemers om antwoorden op sheets te schrijven

Vragen

De drie startvragen die op de sheets komen zijn:

1. Noem drie signalen die je zou kunnen herkennen bij iemand met dementie?
2. Hoe reageert u op iemand met dementie die de weg kwijt is?
3. Welke actie onderneemt u bij iemand met dementie die de weg kwijt is?

Doorvragen bij startvraag 1:

- Wat ziet u bij deze mensen?
- Heeft u iemand in uw omgeving met dementie? Wat ziet u precies aan hem/haar?

Doorvragen bij startvraag 2/3:

- Heeft u de kennis om er wat mee te gaan doen? Denkt u dat u voldoende kennis hebt om dementie te herkennen en actie te ondernemen bij een niet pluisgevoel? Hoe bekwaam voelt u zich?
- Waar meldt u het?
 - A: Huisarts
 - B: Politie/wijkagent
 - C: 112
 - D: Sociaal Werk De Kop
 - E: De gemeente
 - F: Ergens anders, namelijk...
 - G: Niet
- Wat doet u zelf?
- Hoe vaak heeft u het vermoeden dat iemand dementie heeft?
 - A: soms
 - B: regelmatig

C: vaak

D: heel vaak

E: nooit

- Hoe dementievriendelijk vindt u Blokzyl? Geef een cijfer van 1 t/m 10

- Hoe vaak onderneemt u een actie?

A: nooit

B: soms

C: vaak

D: heel vaak